

ในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรง
เจริญพระชนมายุครบ ๓ รอบพระนักษัตร ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๘ น.ส.
เสาวนีย์ ชินฆวนนท์ ได้ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือ มรดกทางปัญญา
เพื่อเยาวชนไทย ของพระธรรมโกษาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) จำนวน
๒,๐๐๐ เล่ม และมีจิตศรัทธาขอให้มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป
นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสำหรับพระราชทานแจกแก่ข้าราชการบริหาร เยาวชน
และพลันกรโดยทั่วไปตามพระราชอัชฌาศัย ทั้งนี้ โดยอาศัยพระบารมี
เป็นที่พึ่ง เชื่อว่าการปลูกฝังคุณธรรมและความกตัญญู จะช่วยให้กุลบุตร
กุลธิดาไทยมีจิตใจน้อมนำเข้าสู่กระแสแห่งธรรมของพระบรมศาสดาสัมมา
สัมพุทธเจ้ายิ่งๆ ขึ้นไป

การทั้งนี้ ขอทิศถวายเป็นราชสักการะ ขอจงทรงพระเกษมสำราญ
และเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม
มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป

มรดกทางปัญญา เพื่อเยาวชนไทย

มรดกทางปัญญาเพื่อเยาวชนไทย

พุทธทาสภิกขุ

ISBN 974 - 88663 - 4 - 3

หนังสือเล่มนี้พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

ออกแบบและดำเนินการผลิต

โดย

บริษัท ส่องสยาม จำกัด

โทร. ๒๒๒-๕๖๕๖-๘ โทรสาร. ๒๒๒-๕๑๘๘

พิมพ์ที่ เรือนแก้วการพิมพ์

มรดกทางปัญญาเพื่อเยาวชนไทย

พุทธทาสภิกขุ

ลิขสิทธิ์ © ๒๕๒๖ โดย ส. ฐโนภากรณ์
เพื่อประชาชนที่อ่าน

สนับสนุน
ทศวรรษแห่งการอ่าน
โดย
ส. ฐโนภากรณ์

ขอบพระคุณ

อาจารย์ธีรทาส ได้ปรารภกับข้าพเจ้าเสมอว่า สมควรจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเยาวชน ด้วยกุศลเจตนาที่จะปลูกพุทธระในดวงจิต และเขย่าธาตุรู้ในดวงใจของเด็กไทย ให้ตื่นขึ้นมาสนใจเรื่องความกตัญญูกตเวที ในโลกมนุษย์ยุคไฮเทคได้ฟ้าป่าคอนกรีต

ข้าพเจ้าตัดสินใจเลือกหนังสือ **ชุมนุมข้อคิดอิสระ** ของท่านเจ้าคุณอาจารย์ **พุทธทาสภิกขุ** และคัดออกมาเพียง ๒ เรื่อง พร้อมทั้งขออนุญาตพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน และตั้งชื่อใหม่ว่า

มรดกทางปัญญา เพื่อเยาวชนไทย

หนังสือนี้ จัดพิมพ์จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม ข้าพเจ้าได้จัดส่งไปถวายท่านเจ้าคุณอาจารย์ **พุทธทาสภิกขุ** สวณโมกข์ไชยา

จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม ส่วนที่เหลือนั้น จะนำแจกเผยแพร่
ไปยังห้องสมุดประชาชน มหาวิทยาลัย วิทยาลัย และโรงเรียน
มัธยมทั่วประเทศ

ขอขอบคุณอาจารย์ธรรมทาส พานิช ประธานกรรมการ
กองตำราคณะธรรมทาน ที่ได้กรุณาอนุญาตผ่านอาจารย์
ธีรทาส ให้ข้าพเจ้าจัดพิมพ์หนังสือนี้เพื่อเยาวชนไทย

ศ. ธโนฆากรณ์

๒๕ มกราคม ๒๕๓๔

สารบัญ

ขอบพระคุณ

โลกอาจรอดได้ แม้เพราะกตัญญูทศเวที

๑

- ทุกคนเป็นหนี้บุญคุณคนอื่นมาตั้งแต่อยู่ในท้องมารดา
- คนกตัญญูทศเวที คือผู้ยอมรับรู้ความที่ตนเป็นหนี้ และทำตอบแทน
- คนกตัญญูย่อมยอมรับรู้บุญคุณแม้ของสัตว์ และสิ่งของที่เป็นสาธารณะ
- แม้ศัตรูคู่ปรปักษ์ คนกตัญญูก็ยังมองในแง่ว่าเป็นผู้มีบุญคุณต่อตนได้
- เห็นคุณค่าของสิ่งที่เห็นยาก แล้วจะเห็นคุณค่าของบิดามารดาเป็นต้นได้มาก
- ศิษย์ดี ต้องใช้หนี้ครูอาจารย์ด้วยการทำประโยชน์สืบต่อไปในโลก
- พระสงฆ์มีคุณแก่เราในการทนลำบากสืบอายุพระศาสนา
- ความกตัญญูตามวิธีของพุทธบริษัท จะเป็นการทำโลกให้ร่มเย็นไม่สิ้นสุด
- ถ้าหัวใจของทุกคนเต็มด้วยกตัญญูทศเวทีตา โลกจึงคงงามและรอดได้

เกี่ยวกับทำนายปัดเวนท์

๑๖

- พระเจ้าปเสนทิโกศล แก่ฝืน
- อสุภะ ไคว้งจากสี่ทิศ ทำท่าจะชนกันแล้วเลิกราไป
- รุกขา ต้นไม้มีดอกมีลูกตั้งแต่ยังเล็ก
- คาวีโย แม่โคกลับต้องกินนมลูก
- ควา จ ลูกโคกลับถูกใช้ไถนา
- อสุโส ม้าสองปาก ได้รับการป้อนเต็มที่
- กัมโบ มนุษย์เอาธาตุทองรองปัสสาวะสุนัข
- สีคาลี นางสุนัขกินเชือกหนัง จนฟันไม่ทัน
- กุมภโก มีแต่คนตักน้ำใส่โอ่งใหญ่ ไม่นำพากับโอ่งเล็กรอบๆ

- **โปกขรณี** กลางสระ น้ำชุ่ม, ริมสระน้ำใส
- **อปาก** ข้าวหม้อเคียว สุกบ้าง คิบ้าง
- **จนุทน์** แก่นจันทร์แดง แลกลนมเปรี้ยว
- **ลาวุณี สิทฺติ** น้ำเต้ากลวง กลับจมน้ำ
- **สีลา ปฺลวณฺติ** ก้อนหินหนัก กลับลอยน้ำ
- **มณฺฑุกิโย กณฺหสเป คิลนฺติ** เขี่ยคกลิ้ง
- **กาคํ สุวณฺณา ปรีวารณฺติ** ฟุ้งหยังทองเป็นบริวารกา
- **ตสาวกา เอฬกนํ ภาษณฺติ** แพะไล่กินเสือ
- ความหมายของการทำนายตามทางธรรม

โลกอาจรอดได้ แม้เพราะกตัญญูกตเวทิต

คนทุกคนในโลก มีชีวิตอยู่ได้และมีความสุขสบาย
อยู่ได้ เพราะอาศัยความรู้ สติปัญญา ความสามารถของผู้อื่น
อันมีเป็นจำนวนมากจนนับไม่ไหว (หากไร้ปัจจัยอันสำคัญนี้
เสียแล้ว เขาจะต้องตายแล้ว ตั้งแต่ออกจากท้องมารดาใหม่ๆ
เพราะไม่มียาจะกิน ไม่มีผ้าจะห่ม ไม่มีหลังคาจะอาศัย เขาไม่
รู้จักหน้าค่าตาของผู้ให้กำเนิด การประกอบยา การทำเครื่อง
นุ่งห่ม การทำที่อยู่อาศัย และวิชาความรู้ต่าง ๆ แต่เขาก็เป็น
หนี้บุญคุณของบุคคลเหล่านั้นมาเสียแล้ว ตั้งแต่ในท้องแม่ (๑)

ฉะนั้น คนทุกคนมีความผูกพันในทางหนี้บุญคุณต่อกัน
และกัน จนนับไม่ไหว โดยไม่ต้องกล่าวถึงบิดา มารดา ครู
บาอาจารย์ ซึ่งเป็นหนี้บุญคุณอยู่เหนือศีรษะโดยตรงเลย แม้
การที่คนในประเทศหนึ่ง ได้เป็นหนี้บุญคุณของคนในประเทศ
อื่น ก็เป็นสิ่งที่จะพิจารณาเห็นได้ไม่ยากเลย (๒)

ความรู้และยอมรับรู้ ในบุญคุณของผู้อื่น ที่มีอยู่เหนือตนนี้

เรียกว่า กตัญญูตา การพยายามทำตอบแทนบุญคุณนั้น ๆ
เรียกว่า กตเวทิตา คนผู้รู้บุญคุณท่าน เรียกว่า คนกตัญญู
คนที่ทำตอบแทน เรียกว่า คนกตเวที กตัญญูกตเวทิตา-ความ
รู้บุญคุณท่านแล้วทำตอบแทนให้ปรากฏ นี่เป็นธรรมประคอง
โลกให้เป็นอยู่ได้ และอยู่ด้วยความสงบสุข (๓)

คนในโลกแต่ละคน ยังไม่รู้ ในความที่ตนเป็นหนี้บุญ
คุณของกันและกัน อย่างที่จะแยกกันไม่ออกยิ่งขึ้นเพียงใด ก็ยิ่ง
ทำให้โลกเต็มไปด้วยความแข่งขันแย่งชิง โหดร้ายทารุณและ
เกิดลัทธิการเมือง อันทำให้โลกกระส่ำระสาย มากยิ่งขึ้นเพียง
นั้น ฉะนั้น ความสนใจในธรรมะคือ กตัญญูกตเวทิตาธรรม
นี้ นับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งทีเดียว. (๔)

ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งามทั้งหลาย ของคนไทยเรา
ล้วนแต่มีความกตัญญูกตเวทีเป็นที่ตั้งสำคัญ และทั้งเป็นไป
เพื่อรักษาและส่งเสริม คุณธรรมข้อนี้ ให้คงมีอยู่ในโลกนี้
อย่างแน่นแฟ้น พร้อมกันไปในตัว (๕)

คนอกตัญญูอย่างยิ่ง คือคนที่ไม่ยอมรับ ว่าทุกคนในโลก
เป็นหนี้บุญคุณต่อกันอย่างแน่นแฟ้น.

คนที่มีความกตัญญูถึงที่สุด ก็คือคนที่ยอมรับว่า แม้แต่
สัตว์พาหนะ เช่น วัว ควาย ก็เป็นสิ่งที่มิใช่บุญคุณ. อย่าต้องกล่าว
ถึงบิดามารดา ครูบาอาจารย์เลย. ถ้าใครยอมรับรู้ในบุญคุณ
ของวัวควายเป็นต้นแล้ว บ้านเมืองนั้นจะเต็มไปด้วยความ

สงบสุข เพราะมีแต่คนใจสูง รู้จักตอบแทนคุณแม่แก้ว้าววย
แล้วจะเบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ด้วยกันซึ่งมีบุญคุณต่อกัน ยิ่งไป
กว่าว้าวและควายไค้อย่างไรเล่า. บ้านเมืองนั้นจะอุดมสมบูรณ์
ด้วยวัวควายพันธุ์ดี มีคุณภาพสูง มีมนุษย์ใจสูงเป็นเจ้าของ
ขยันทำมาหากิน โดยปราศจากการเบียดเบียนกันแม่แต่น้อย.
ส่วนบิดามารดา ครูบาอาจารย์นั้น ไม่ต้องกล่าวถึง เพราะจะ
ตั้งอยู่ในฐานะเป็นเทวดาหรือเป็นปูชนียบุคคล อยู่เหนือเสียง
เกล้า ของคนทุกคนทั่วไปจริง ๆ. (๓)

คนที่มีความกตัญญู ละเอียดยิ่งไปกว่านั้นย่อมรู้จัก
บุญคุณของ ป่าไม้ ทุ่งนา ห้วย หนอง คลอง ลำธาร ถนน
หนทาง และสิ่งสาธารณะอื่น ๆ กระทั่งดอกไม้ และผีเสื้อ ซึ่ง
บินไปมาอยู่ โดยปราศจากความรู้จักมักคุ้นกับผู้ใด. (๔)

ผู้ไม่รู้คุณค่าของป่า ย่อมทำลายป่าเสีย ด้วยความเห็นแก่ตัว
ข้างเดียว จนลูกหลานไม่มีไม้จะปลูกเรือนกันอีกต่อไป จน
ห้วยหนองคลองลำธารเหือดแห้ง เพราะป่าอันเป็นกำเนิด
น้ำนั้น ถูกทำลายหมด ไม่มีความชื้นของป่า จะคายน้ำออก
มาเป็นลำธาร และจะดึงดูดเมฆฝน ให้มาตกเป็นฝน ณ ที่นั้น
จนเพียงพอ. (๕)

ผู้ไม่รู้บุญคุณของถนน คู คลอง ย่อมรุกรานเนื้อที่ถนน ตรอก
ทางเดินให้แคบเข้า จนไม่สำเร็จประโยชน์ดังที่บรรพบุรุษได้
มุ่งหมายไว้. เขาขอมทนลำบาก ในการไปมายามค่ำคืนคึกคัก

ทั้งในยามปกติและยามคับขัน ไม่ยอมสละเนื้อที่ทำถนน หรือทางเดินสาธารณะ แม้แต่นิ้วเดียว. (๑๐)

เขาตัดต้นไม้ผลในป่าสาธารณะลงทั้งต้น เพียงเพื่อเอาผลของมันเพียงหาบเดียวหรือกระบุงเดียวเท่านั้น. ถ้าเขาเป็นคนกตัญญู สิ่งเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นเลย แผ่นดินจะร่ำรวยด้วยสิ่งอันจะทำความชื่นอกชื่นใจ ให้แก่คนทุกคนในโลกนี้ยิ่งขึ้นทุกที เพราะการทะนุถนอม และการบำรุงส่งเสริมของผู้มีกตัญญูตาธรรมเหล่านั้น. (๑๑)

คนที่มีความกตัญญูอันละเอียดสุขุมยิ่งขึ้นไปกว่านั้นอีก ย่อมรู้จักบุญคุณของศัตรู และปรปักษ์ ตลอดจนรู้ถึงสิ่งอันเป็นอุปสรรคต่าง ๆ ชนิด. (๑๒)

* ศัตรูทำให้คนกตัญญูมีความฉลาด และก้าวหน້ายิ่งขึ้นไปกว่าเดิม ทำให้เขาประกอบด้วยคุณธรรมอันสูงยิ่งขึ้นด้วยความอดกลั้นอดทน และการเสียสละ เป็นต้น ผู้พิจารณาทำให้เรากลายเป็นคนหนักแน่นมั่นคง และมีความเมตตา

* ข้อความนี้ เป็นบทครู สอนให้ข้าพเจ้ามองเห็นเวรภัยในสังสารวัฏ และเป็นแรงบันดาลใจ ให้ข้าพเจ้าเลือกทางลัดตรงแนวสันโดษ (ยินดีในสิ่งที่ตนมีตนได้ มิใช่ขี้เกียจ) ด้วยความมุ่งมั่นกับงานเผยแพร่ธรรมทาน เพื่อสร้างอาณาจักรใจให้กับสังคมยุควัตถุนิยมเทคโนโลยีก้าวหน้า...

โลกอาจรอดได้ แม้เพราะกตัญญูทศเวที ๕

กรุณาชั้นสูงพิเศษ ที่คนธรรมดาไม่มีได้ อุปสรรคทั้งหลาย ทำให้เรามีปัญญาเข้าใจโลกถูกต้องตามที่เป็นจริง ชนิดที่จะทำให้เรามีชีวิตอยู่ในโลกต่อไป ด้วยความผาสุกยิ่งขึ้น. (๑๓)

ความเจ็บไข้และความยากลำบากทุกประการ ทำให้เราเกิด วิปัสสนาญาณ ปลงตก จนมองเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ได้จริง ๆ และทำให้บรรลุมรรค ผล นิพพาน (๑๔)

เพราะเหตุนั้น คนที่อกตัญญูไม่รู้คุณค่าของสิ่งเหล่านี้ จะต้องล้มจม หรืออย่างน้อยก็ซุดหลุมฝังตัวเอง เพราะความ โกรธตอบ ริษยาตอบ ความอึดอันตันใจ เอะอะโวยวาย มีจิต ใจระส่ำระสาย ทำอะไรผิดพลาดไปหมดทุกสิ่งทุกอย่าง แล้ว จักไม่เป็นการทำลายตนเองอย่างไรได้. ส่วนคนที่กตัญญูรู้คุณค่าของสิ่งเหล่านี้ ย่อมทำให้โลกสงบ เยือกเย็น งดงาม ยากที่จะ เปรียบได้ เขาสามารถทำมารให้กลายเป็นพระ ทำยักษ์ให้ กลายเป็นมนุษย์ที่ดี ทำคนตระหนี่ให้กลายเป็นคนใจบุญ สุณทรทาน ทำคนริษยาให้กลายเป็นคนใจกว้าง แล้วจะไม่ทำให้โลกนี้กลายเป็นสวรรค์ได้อย่างไร. (๑๕)

เขารู้คุณค่าของศัตรู ในการที่ให้อภัยเรียนอันประเสริฐสุด อัน จะหาจากที่อื่นไม่ได้แก่เขา เขาจึงขอบคุณและพยายามสนอง ตอบด้วยความดี. บุญคุณของศัตรูมีมากเช่นนี้ จึงเป็นการยาก ที่คนกตัญญูจะมองข้ามไปเสียได้. (๑๖)

ถ้าคนเราไม่มีศัตรูและอุปสรรคเสียเลย โลกนี้ก็จะไร้สิ่ง

ที่เรียกกันว่า สมรรถภาพ. ผู้ที่มองเห็นคุณค่าของศัตรูและปรปักษ์
ย่อมไม่อาจที่จะก่อความยากเข็ญขึ้นในโลกได้แต่ประการใด.

(๑๗)

โลกสงบเยือกเย็นไปกว่าระดับธรรมดา ก็เพราะมีบุคคล
ที่มีใจสูง ถึงขนาดมองเห็นบุญคุณของศัตรูและอุปสรรคดัง
กล่าวแล้ว ซึ่งนับว่าเป็นคนกตัญญูที่ลึกซึ้งสุขุมถึงที่สุด. (๑๘)

เมื่อแม้แต่ศัตรูและปรปักษ์ ก็มีบุญคุณแก่เราถึงเพียงนี้
แล้ว จงคิดดูเถิดว่า **บิดามารดา ครูบาอาจารย์** ตลอดถึง
พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อันเป็นวัตถุสูงสุดนั้น
จักเป็นสิ่งที่มียุบุญคุณแก่เรามากน้อยเพียงไร. (๑๙)

ทุกคนมิได้เกิดจากโพรงไม้ แต่เกิดมาในโพรงเล็ก ๆ
ในครรภ์มารดา ด้วยการร่วมมือของบิดา. เกิดมาแล้ว
ชีวิตอยู่ได้ และเจริญเติบโตต่อไป บนความเสียสละของบิดา
มารดา และของทุกคนที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง อันมีจำนวน
มากเหลือที่จะคณานับ. (๒๐)

บัณฑิตทั้งหลาย มี**พระพุทธเจ้า**เป็นต้น. ยก**บิดามารดา**
ขึ้นเป็นบุคคลแรกในเรื่องนี้ ก็เพราะเป็นบุคคลแรกในการ
ให้กำเนิด ให้ปัจจัยเป็นเครื่องยังชีวิต ให้วิชาความรู้ให้การ
อบรมอุปนิสัยที่ดี และอื่น ๆ ที่เป็นผลดีอีกมากมาย. (๒๑)

หากผู้ใดมีจิตทรมาน จนถึงกับไม่รู้คุณค่าของ**บิดามารดา**แล้ว
ก็เป็นการสุดวิสัย ที่เขาจะรู้จักคุณค่าของ**ปรปักษ์** และ**ศัตรู**ดัง

กล่าวแล้วได้. (๒๒)

การชิมชาบในพระคุมของบิดามารดา จึงเป็นความ
กตัญญูหมายเลขหนึ่งของคนทุกชาติ ทุกภาษาในโลกนี้และ
โลกอื่นทุก ๆ โลก. ผู้ไม่รู้คุณบิดามารดา ย่อมถูกจัดไว้ใน
ฐานะ เป็นบุคคลที่ใคร ๆ ไม่ควรใส่ใจในโลก. (๒๓)

ผู้ที่จะได้ชื่อว่า เป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา หรือกตัญญู
ต่อบิดามารดา อย่างแท้จริงนั้น ก็คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ยกบิดา
มารดาขึ้นจากนรกได้. บิดามารดา ย่อมตกนรกชื่อว่า “ปุตะ”
นรกชื่อว่าปุตะนี้ ได้แก่ความร้อนใจเป็นทุกข์หนัก เพราะ
ไม่มีบุตรที่จะเป็นเครื่องทำความชื่นชมยินดี ไม่มีบุตรที่จะสืบ
สกุล ไม่มีบุตรที่จะเลี้ยงดู ในยามที่ตนแก่ชรา หรือเจ็บไข้
ไม่มีบุตรจะบำเพ็ญกุศลทักษิณาทานให้ เมื่อตนตายไปแล้ว.

(๒๔)

ครั้งได้ลูกที่กตัญญูมา บิดามารดาก็ขึ้นจากนรกอันนี้โดย
สิ้นเชิง บุตรจึงได้ชื่อว่า เป็นผู้ที่ยกบิดามารดาขึ้นจากนรก
เพราะเหตุนี้ (๒๕)

หากได้ลูกมาเป็นคนอกตัญญู ไม่รู้บุญคุณของบิดามารดา
ลูกคนนั้นเอง กลายเป็นผู้จับบิดามารดาของตน ไล่ส่งไปใน
นรกขุมนี้ให้ลึกลงไปอีก จนยากที่จะขึ้นพ้นได้. (๒๖)

คนบางคนเป็นคนเจ้าชู้มาแต่เล็ก เหลวไหลในการเล่าเรียน
หรือการอบรมตนให้เป็นคนดี ใช้เงินเปลืองผลาญทรัพย์สมบัติ

ที่เกิดจากเหงื่อไคลของบิดามารดาตามความสบายใจของตน
หมกมุ่นอยู่ในความเสียหาย โดยไม่ต้องนึกว่า มันเป็นการ
ทรมานจิตใจของบิดามารดาสักเพียงใด ไม่เลียงบิดามารดา
ทั้งด้วย อาหารกาย และอาหารใจ แต่รบกวนให้บิดามารดา
เลียงลูกเลียงหลานของตนสืบไป ไม่มีที่สิ้นสุดในฐานะอย่าง
เดียวกับคนไข้ รังเกียจบิดามารดา ในยามแก่ชราหรือเจ็บไข้
ราวกับว่าเป็นสิ่งน่าขยะแขยงหรือน่ารำคาญ ลืมบิดามารดา
ไม่รู้สึกรว่ามีบิดามารดา ตั้งแต่บิดามารดายังมีชีวิตอยู่ บุคคล
อย่างนี้ไม่ได้ชื่อว่า บุตร เพราะเหตุที่ไม่ได้ยกบิดามารดาขึ้น
จากนรกอันมีชื่อว่า ปุตะ นั้นเอง. (๒๗)

เขาเป็นได้อย่างมากเพียง ผล หรือ ลูก หรือก้อนอะไรที่
ไม่สะอาดก้อนหนึ่ง ที่หลุดออกมาจากท้องมารดาของเขา
เท่านั้น เขาจึงมิใช่ผู้ที่จะทำโลกนี้ให้สะอาด หรือสงบได้แต่
อย่างไร เพราะความที่เขาเป็นผู้ที่มีจิตใจชนิดที่ไม่อาจรู้สึกใน
บุญคุณ ของผู้ที่มีบุญคุณนั่นเอง. (๒๘)

ส่วนผู้ที่สามารถเป็นบุตรที่ดี คือสามารถยกบิดามารดา
ขึ้นจากนรกชื่อว่า ปุตะ ได้นั้น ไม่ต้องสงสัยเลย เขามีอะไร
พร้อมที่จะรู้สำนึกบุญคุณของโลก และตอบแทนบุญคุณของ
โลก ด้วยการทำความสงบเย็น ใสไว้ในโลกนั่นเอง. ผู้รู้บุญ
คุณของบิดามารดา แล้วพยายามทำตอบแทน จึงถูกจัดไว้ใน
ฐานะอันเป็นที่นับถือ และไว้วางใจ ทั้งของเทวดาและมนุษย์
(๒๙)

ครูบาอาจารย์ คือผู้นำฝ่ายวิญญาณของกุลบุตรที่เติบโต

ขึ้นมาในโลกนี้. การที่วิญญูณจะเดินไปถูกทางหรือมีใจสูง
ได้นั้น เป็นสิ่งที่มิได้ยาก เป็นสิ่งที่ลี้ลับมีพิธีรีตองมาก และ
ต้องอบรมนาน ฉะนั้นจึงต้องมีบุคคลขึ้นประเภทหนึ่งในโลก
นี้ เพื่อรับภาระอันนี้ และเราเรียกว่า ครูบาอาจารย์ การที่ต้อง
มีบุคคลประเภทนี้ขึ้นโดยเฉพาะ ก็เพราะว่า จะได้มีผู้เชี่ยวชาญ
เฉพาะ หรือมีโอกาสอันเพียงพอในการทำหน้าที่ของตน.

แต่คนสมัยนี้ มีความคิดโน้มเอียงไปในทางที่ว่า ครูบา
อาจารย์เป็นลูกจ้าง หรือผู้รับจ้างทำหน้าที่นั้น ๆ เพราะได้รับ
เงินเดือน หรือสิ่งของ สำหรับบำรุงจากผู้ใดผู้หนึ่งหรือทาง
ใดทางหนึ่ง ความกตัญญูในครูบาอาจารย์จึงร่อยหรอไป.(๓๑)

จริงอยู่ ที่มีระเบียบให้เงินเดือน หรือถวายปัจจัยเครื่อง
ยังชีพแก่ครูบาอาจารย์ แต่เมื่อคิดดูแล้ว สิ่งทีให้นั้นมีค่าเพียง
เพื่อยังชีพอยู่ได้ โดยไม่ต้องไปประกอบอาชีพอื่น จนหมดเวลา
ที่จะทำการอบรมสั่งสอน. (๓๒)

เมื่อเปรียบเทียบกันดูกับสิ่งที่อาจารย์ประสิทธิ์ประสาทให้
ย่อมจะเห็นได้จาก ความสูงทางฝ่ายวิญญูณ ที่ได้รับจากครู
บาอาจารย์นั้น มีค่ามากเกินกว่าของ ที่ใช้เป็นค่าบูชาครูบา
อาจารย์ อย่างที่จะเปรียบเทียบไม่ได้เลย. (๓๓)

ครูบาอาจารย์ พ้นจากฐานะของความเป็นลูกจ้าง แต่อยู่
ในฐานะของความเป็นปูชนียบุคคล ก็เพราะให้สิ่งที่มีค่าสูง
สุดแก่มนุษย์ ยิ่งกว่าศิษย์จะตอบแทนไหนี่เอง. แม้จะจาก

กันไปแล้ว ก็ยังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจศิษย์ให้คงไว้ จากการทำในสิ่งที่ไม่ควรทำได้. ทุกคราวที่ระลึกได้ถึงอาจารย์ว่าได้เคยพร่ำสอน หรือขอร้อง หรือแสดงความมุ่งหมายไว้อย่างไร. (๓๔)

พืชแห่งความมีใจสูง ที่อาจารย์ได้เพาะหว่านไว้ในหัวใจของศิษย์นั้น แม้หากจะไม่ออกผลในขณะนั้น ก็ยังอาจออกผลได้ในกาลภายหลัง เมื่อศิษย์เองแก่ชราไปแล้ว หรือแม้เมื่อจะสิ้นลมหายใจ ก็ยังเป็นสิ่งที่เป็นไปได้เสมอ. (๓๕)

การได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้อบรม ตัวอย่างที่ดีจากอาจารย์ในแง่ต่าง ๆ เมื่ออยู่ในสำนัก ย่อมเป็นเชื้ออันเร้นลับฝังอยู่ในสันดานของศิษย์โดยไม่รู้สึกลำบากสำหรับจะงอกงามเป็นสติปัญญาในการก้าวหน้า หรือการกลับตัวจากที่ผิดในโอกาสหลังได้เสมอไป. (๓๖)

ในกรณีปกติ ครูบาอาจารย์ ย่อมยกสถานะทางวิญญาณของศิษย์ ให้สูงต่อขึ้นไป จากที่บิดามารดาได้ยกขึ้นไว้แล้ว เพราะเป็นบุคคลที่โลกจัดไว้เพื่อการนี้โดยเฉพาะ. (๓๗)

อาจารย์ต้องอดกลั้นอดทนเป็นพิเศษ และเอาใจใส่สอดส่องเป็นพิเศษ จึงจะสามารถปลูกฝัง ความสูงทางวิญญาณลงไปในจิตของศิษย์ได้สำเร็จ นั่นแหละคือ เมตตาของอาจารย์ (๓๘)

อาจารย์ต้องทำการศึกษา และอบรมตนเองให้มากเป็น

พิเศษอยู่เสมอ จึงมีอะไรเพียงพอ ที่จะปลูกฝังให้แก่ศิษย์ นั่นแหละคือปัญญา หรือวิชาของอาจารย์. (๓๕)

อาจารย์จักต้องเสียสละมากอย่างนี้เสมอไป จึงไม่อยู่ในฐานะที่จะตกไปเป็นลูกจ้างของศิษย์ แต่กลับมีบุญคุณเหนือศิระของศิษย์ทุกคน. (๔๐)

ศิษย์ที่มีความกตัญญู จึงเป็นบุคคลที่มีความถูกต้องและความสมประกอบอยู่ในนิสัยสันดานของตน มีความเหมาะสม ที่จะทำโลกนี้ให้ร่มเย็น ด้วยความอดกลั้นอดทน และความเฉลียวฉลาดของตนสืบไป (๔๑)

ความระลึกถึงบุญคุณของอาจารย์ มีแต่จะให้อยากทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนสืบไป ไม่มีที่สิ้นสุด เพื่อรักษาเกียรติแห่งสำนักของอาจารย์ และอุทิศส่วนกุศลแก่อาจารย์พร้อมกันไปในตัว (๔๒)

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสไว้โดยตรงว่า เมื่อระลึกถึงคุณของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว มีทางที่ควรทำทางเดียวเท่านั้น คือ การทำความดีอันกว้างขวาง อุทิศแก่บุคคลนั้น หรือเป็นที่ระลึกถึงบุคคลนั้น (๔๓)

การเช่นสรวง หรือการร้องไห้ เป็นต้น ไม่มีประโยชน์อันใด แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วเลย. ฉะนั้น ผู้ที่รักอาจารย์ และรู้คุณอาจารย์ จึงตั้งหน้าตั้งตาบำเพ็ญประโยชน์แก่โลก. (๔๔)

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้พระนามว่า พระบรมครู เพราะ

ทรงสามารถยกวิญญาณของสัตว์ ให้สูงขึ้นได้ จนถึงที่สุด ไม่ถูกความทุกข์ท่วมทับอีกต่อไป จนทำให้บุคคลนั้น ๆ ได้นามว่า พระอริยเจ้า. (๔๕)

พระธรรมของพระองค์ก็คือ วิธีการยกวิญญาณให้สูงขึ้น พ้นจากน้ำคือความทุกข์โดยสิ้นเชิงนั่นเอง. (๔๖)

พระสงฆ์ คือผู้ที่ทำได้ตามนั้น แล้วสืบอายุของพระธรรมมาจนถึงพวกเรา ทำให้เราได้มีโอกาสได้รับสิ่งประเสริฐ เหมือนกับได้รับจากพระพุทธเจ้าโดยตรง. (๔๗)

พระสาวกทั้งหลายเหล่านี้ ได้รับความยากลำบากทุกประการในการสืบอายุพระศาสนา ทั้งนี้ก็เพราะความกตัญญูในพระผู้มีพระภาคเจ้า. (๔๘)

เรากล่าวได้โดยไม่ต้องกลัวผิดว่า ศาสนาเป็นมรดกตกทอดมาถึงพวกเราในสมัยนี้ได้ ก็เพราะความกตัญญูของเหล่าพระสาวก ที่ตั้งใจทำให้ตรงตามพระพุทธประสงค์นั่นเอง. (๔๙)

ความกตัญญูของพระสาวก ทำให้พระศาสนาสืบอายุมาได้พัน ๆ ปี. โลกมีศาสนาเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร ก็เพราะความเสียสละ ด้วยอำนาจความกตัญญู ของบรรดาพระสาวกทั้งหลาย. (๕๐)

โลกมีธรรมเป็นเครื่องคุ้มครอง เพราะพุทธบริษัทปึกใจ ทำให้ตรงตามพระพุทธประสงค์ เพื่อสนองพระคุณของ พระ

องค์. เราจะเห็นได้ว่า ความกตัญญู เป็นธรรมที่คุ้มครองโลก
สมควรที่เราทั้งหลาย จะช่วยกันรักษาเอาไว้อย่างมั่นคง.

(๕๑)

กล่าวโดยแท้จริงแล้ว ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม
ของพุทธบริษัท ล้วนแต่เกิดขึ้นมา เพราะความกตัญญูกตเวทิตะ
เป็นไปได้เพราะความกตัญญูกตเวทิตะ และมุ่งหมายจะชุบย้อม
ธรรมะ คือความกตัญญูกตเวทิตะนี้ให้ฝังแน่นอยู่ในจิตใจของ
บุตรหลาน ผู้เป็นอนุชนสืบไปอย่างมั่นคง. (๕๒)

จารีตประเพณีต่าง ๆ เช่น การปลงศพผู้เป็นอุปัชฌาย์
อาจารย์ เป็นต้น นั้น มุ่งหมายจะชักจูง ความกตัญญูกตเวทิตะ
ในหัวใจของคนทุกคน ยิ่งกว่าที่จะมุ่งหมายอย่างอื่น จึงได้เกิด
ประเพณีห่มเท เพื่อการจัดงานอย่างไม่คำนึงถึงความหมด
เปลือง และความยากลำบากทุก ๆ ประการ. ทั้งนี้เพราะเห็น
ความจำเป็น ในการที่โลกเราจะต้องเป็นโลกที่อาบย้อม อยู่
ด้วยความกตัญญูกตเวทิตะ จึงจะเป็นโลกที่ร่มเย็นโดยนัยที่
กล่าวมาแล้ว. (๕๓)

ศาสนาและจารีตประเพณี ของคนทุกชาติทุกภาษา ล้วน
แต่มีหลักเกณฑ์อย่างนี้. แต่สำหรับพุทธศาสนาเรานั้นยังมี
หลักการที่จะระมัดระวัง ให้ความหมดเปลืองนั้น หมดเปลือง
ไปในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่สังคม พร้อมกันไปในตัว
ด้วยอีกโสดหนึ่ง ความกตัญญูของพุทธบริษัททั้งหลาย จึง

เป็นไปเพื่อทำให้โลกร่มเย็น อย่างน่าชื่นอกชื่นใจแท้จริง.(๕๔)

ถ้าหากคนทุกคนในโลกยอมรับรู้ถึงความจริงอันประเสริฐสุด คือ ความที่มนุษย์ทุกคน เป็นหนี้บุญคุณต่อกันและกัน แม้แก่คนที่เป็นศัตรูของกันและกัน ดังที่กล่าวแล้ว โลกนี้จะเต็มไปด้วยการแข่งขันกันทำความดี เพื่อปลดปล่อยหนี้บุญคุณของตน ๆ ให้พ้นหนี้อันนี้. (๕๕)

ถ้าหัวใจของคนทุกคนในโลกนี้ เต็มไปด้วยความกตัญญูกตเวทีจริง ๆ แล้ว โลกนี้จะเป็โลกที่งดงามยิ่งกว่าเทวโลก น่าอยู่ยิ่งกว่าเทวโลก ปลอดภัยยิ่งกว่าเทวโลก และน่าบูชา น่าปรารถนา ยิ่งกว่าเทวโลก โดยไม่ต้องสงสัยเลย. (๕๖)

จงคิดดูให้ดีเถิด การที่เรามีความอดออมต่อกันและกัน ไม่หุนหันพลันแล่น ทำอะไรลงไปด้วยโทสะทั้งหมด ก็เนื่องจากยังระลึกถึงคนนั้นคนนี้ ระลึกถึงบิดามารดา พี่ ป้า น้า อาของเรา ที่เคยมีความดีต่อเรา เราคงไม่ใจไม่ไ้ระกำต่อผู้ใดผู้หนึ่งลงไปได้ง่าย ๆ. (๕๗)

แม้หากเราจะหลุดพลุนพลันทำลงไป ก็ยังถึงกับเรียกตัวมาขอโทษ ให้อภัยกัน เพราะเห็นแก่คนนั้น คนนี้ ตาคำ ๆ บ้าง เพราะเห็นแก่คนที่ตายไปแล้วบ้าง ที่เคยดีต่อเรา หรือต่อบิดามารดาของเรา เป็นต้น. (๕๘)

ความกตัญญูเป็นสิ่งที่นับว่า มีอำนาจแปลงยักษ์ให้กลายเป็นมนุษย์ได้ ทำโลกให้รอดและร่มเย็นได้ ดังกล่าวมานี้แล.

(๕๙)

โลกอาจรอดได้ แม้เพราะกตัญญูคนชาติ ๑๕

เราทั้งหลาย จงช่วยกันทะนุถนอมธรรมชาติ อันประเสริฐ
ข้อนี้ ให้ยังคงอยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของโลกด้วยความพร้อม
เพียร และเสียสละอย่างยิ่ง ของพวกเราทุกคนตลอดกาลนาน
เทอญฯ (๖๐)

โมกขพลาราม ไซยา

๘ มีนาคม ๒๕๕๖

เกี่ยวกับท่านายปัดเวนท์

ท่านายพระสุบินของพระเจ้าปเสนทิโกศลหรือที่เรียกกันอีกอย่างหนึ่งในเมืองเราเพี้ยนไปว่า “ท่านายปัดเวนท์” นั้นเป็นเรื่องที่น่ากิดดูเล่น จะเป็นกิดเพราะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ตาม อย่างน้อยจะทำให้พบความเพลนในธรรม โดยเฉพาะคือความไม่เที่ยงของโลก และเห็นสมจริงตามที่ท่านกล่าวนั้นบ้างไม่มากก็น้อย.

ความในผืนนั้น มีอยู่ ๑๖ ข้อ มีที่มาในบาลีคือ พระไตรปิฎก สยามรัฐเล่ม ๒๗ หน้า ๒๔, มีอธิบายละเอียดในอรรถกถาของพระบาลีนั้น คือเอกนิบาตวัณณา ภาค ๒ หน้า ๑๔๖, ส่วนที่แปลเป็นภาษาไทยแล้ว คือชาดกฉบับหอสมุดวชิรราช เล่ม ๒ หน้า ๑๗๕. จะยกเอาหัวข้อบาลีในพระไตรปิฎกมาใส่ไว้ในที่นี้ก่อนคือ:

อุสสา รุกขา คาวิโย ควา จ อสุโส

กัมโป สิกาลิ จ กุมฺโภ โปกุขณิ จ

อปากจนุหน้ ลาวัณิ สีทนต์, สีลา
 ปลวณติ, มณฺฑุกิโย กณฺหสปลเป
 คิลนฺต กากํ สุวณฺณา ปรีวรายนฺติ,
 ตสาวกา เอพกานํ ภายนฺติ,
 วิปริยาโย วตฺตติ นยิธมฺตฺติ.

เรื่องมีว่า พระเจ้าปเสนทิโกศล ทรงพระสุบินไปในคืน
 วันหนึ่งว่า ได้เห็นเรื่องประหลาด ไม่คิดว่าจะเป็นไปได้ถึง ๑๖
 เรื่องด้วยกัน. พระนางมัลลิกา ทูลแนะนำให้ไปขอคำอธิบาย
 จากผู้มีพระภาคเจ้า. ได้รับคำทำนายแล้วจึงเบาใจหายกลัว.
 เรื่องในฝันและคำทำนายนั้น มีดังต่อไปนี้:-

(๑) **อุสุภา,** ฝันว่าโคลำสันสี่ตัววิ่งมาจากทิศทั้งสี่
 มีอาการเกรี้ยวกราดวิ่งเข้าหาจะชนกันที่หน้าพระลาน
 หลวง พอเข้าใกล้กัน ก็ถอยห่างออกจากกันเสีย หาชน
 กันไม่.

ข้อนี้ทรงทำนายว่า ไม่เกิดอะไรขึ้นแก่พระเจ้าปเสนทิหรือ
 ใคร ๆ ในบัดนี้ (ครั้งนั้น) เลย แต่ว่าในกาลข้างหน้าวันหนึ่ง
 เป็นสมัยที่พระราชา(ชนชั้นปกครอง) และพลเมืองพากัน
 ประพฤติสิ่งที่ไม่เป็นธรรม พากันเดือดร้อนข้าวยากมากแพง

กระทั่งฝนก็ไม่มียตก มีแต่ล้นคำรามเฉย ๆ.

(สำหรับในบัดนี้ น่าจะได้แก่การที่มหาประเทศทั้งหลายเจ็ดซ้อระอา ในการที่จะทำสงครามแก่กัน ได้แก่คำรามกันเฉย ๆ เหมือนที่ขอรุข เบอรนารุด ขอวู กล่าว. ส่วนอาการเช่นนั้นจริง ๆ จะมาถึงเมื่อไร ไม่ทราบได้).

(๒) **รุกขา**, ต้นไม้ทั้งหลาย พองอกได้เพียงกิบหนึ่ง หรือสองกิบหนึ่ง ก็มีดอกและมีลูก.

ทรงทำนายว่า ในกาลข้างหน้าสมัยหนึ่งที่เกิดหญิงจะมี รากคำกฤษณาไปสู่อำนาจบุรุษแต่เด็ก ๆ มีกรรมและมีบุตร ทั้งที่วัยยังไม่สมบูรณ์.

(ข้อนี้หากมีกล่าวถึงเด็กชายไม่ แต่ควรเข้าใจเอาได้โดยนัยเพราะเมื่อ เด็กหญิงเป็นได้ เด็กชายก็ต้องเป็นไปได้อย่างเดียวกัน ทั้งดูเหมือนว่า เท้าที่ปรากฏอยู่แก่ตาเราทั่วไปในบัดนี้ ก็พอที่จะรับรองข้อความอันนี้ได้แล้ว).

(๓) **คาวโย**, แม่โคทั้งหลายต่างต้องพากันดูคูกินนมของลูกโคที่ตนเพิ่งคลอดออกมาเอง.

ทรงทำนายว่า จักมีสมัยหนึ่ง ซึ่งหมู่มนุษย์พากันละเลย ต่อเชฏฐาปจายนกรรม คือการนอบน้อมต่อท่านผู้เจริญกว่า โดยอายุ โดยชาติ โดยคุณสมบัติ, เด็กหนุ่มทั้งหลายสามารถ

หาเลี้ยงตัวเองตามใจชอบ ได้ทรัพย์แล้วชอบใจก็แบ่งให้บิดามารดาที่แก่เฒ่า, ไม่ชอบใจก็ไม่แบ่ง ถือลัทธิเสรีภาพ แม้ต่อกฎแห่งกรรม คนแก่ทั้งหลายก็ต้องคอยประจบประแจงเอาใจเด็ก ๆ ของตน เพื่อขอรับประทานไปวันหนึ่ง ๆ.

(ในบัดนี้ถ้าเป็นจริงตามเรื่องที่มีบางคนเขียนสวดิห์หนุ่มห้วนอกบางคนที่ทำแก่บิดามารดาของตน ก็พอนับได้ว่า มีส่วนแห่งความจริงบ้าง, แต่ยังหาดูยากอยู่สักหน่อย, ขออย่าได้เป็นเช่นนั้นเลย).

(๔) **ควา จ,** หมุ่มมนุษย์พากันจับลูกโคอ่อน ๆ เข้าเทียมแอก ปล่อยโคที่หนุ่มแน่นแข็งแรงเสีย ไม่เอาใจใส่ผลที่ได้ก็คือความยุ่งยากไม่ลุล่วงสมหมาย.

ทรงทำนายว่า จักมีสมัยหนึ่ง ซึ่งพระราชา (ชนชั้นปกครอง) พากันมีความคิดเห็นตรงกันข้าม ปลดอำมาตย์ที่คงแ่งงานออกเสียจากตำแหน่ง แต่งตั้งคนหนุ่มคะนองเข้าแทนที่. พวกครูอาจารย์ต้องเก็บตัวหุบปากเงียบ ไม่มีการเกี่ยวข้องและพวกหนุ่มคะนองเหล่านั้น ลากเอากิจการของหมู่ของคณะเข้าหาความยุ่งยากหนักขึ้นทุกที.

(ข้าพเจ้าไม่อยากจะพูดว่า ในบัดนี้จะมีอาการเช่นนี้ ที่ไหน บ้างหรือไม่, เห็นมีแต่คนหนุ่มที่สามารถอยู่ทั่ว ๆ ไป!).

(๕) **ฮสโล,** ม้าตัวหนึ่ง มีปากทั้งสองข้าง (คงมีหัวสองหัวด้วย), มหาชนพากันเอากล้าข้าวเหนียวป้อนมัน

ทั้งสองปากอย่างเหลือเฟือ.

ทรงทำนายว่า จักมีสมัยหนึ่งซึ่งผู้มีอำนาจตั้งมนุษย์ผู้ไม่
ยุติธรรมไว้ในฐานเป็นผู้วินิจฉัยคดี. เขาพากันเรียกเอาสินบน
เอจากคู่ความทั้งสองข้างเสียก่อน แล้วจึงตัดสินเอาตามพอ
ใจตน.

(ถ้าทั้งโลกพากันเข้าถึงสมัยนี้แล้ว น่ากลัวว่านั่นแหละคือฉากสุดท้าย
ของโลก).

(๖) **กโส,** มนุษย์พากันขัดเถดสีทองกำราคาตั้ง
แสน ให้สวสอะอาดแล้ว นำไปหาสุนัขจึงจอกให้ถ่าย
ปัสสาวะใส่.

ทรงทำนายว่าจักมีสมัยหนึ่ง ซึ่งคนตระกูลสูงตกอยู่ใน
ความประมาท พวกตระกูลหรือวรรณะต่ำ ๆ พากันยกตัวเอง
ขึ้นได้ด้วยการศึกษา จนพระราชาทรงแต่งตั้งแทนพวกตระกูล
สูง. พวกตระกูลสูงจักต้องยอมให้บุตรธิดาของตนทำการ
สมรสกับพวกต่ำ ๆ.

(ข้อนี้แปลก ข้าพเจ้ายังคิดไม่ออกว่า ทำไมพระพุทธองค์ซึ่งได้
นามว่าเป็นผู้ทำลายลัทธิถือชาติตระกูล มาทรงจัดชั้นมนุษย์ด้วย
ตระกูลแทนการจัดด้วยเอาความดีเป็นหลัก, หรือจะเป็นเพียงการ
กล่าวถึงความเป็นไปของมนุษย์เท่านั้น).

(๗) **สิคาลี,** ชายผู้หนึ่งเอาหนั่งมาพันเชือกอยู่บน
ม้านั่ง ห้อยส่วนที่พันแล้วลงไปใต้ม้า นางสุนัขจึงจอก

ตัวหนึ่งอยู่ได้นั้น มันกินเชือกที่พันแล้วนั้นเสียร่าไป ไม่เป็นเชือกขึ้นมาได้.

ทรงทำนายว่า จักมีสมัยหนึ่ง ซึ่งเด็กหญิงพากันเสื่อมเสีย ศีลธรรม สดละวนแต่ในการตกแต่งร่างกายให้สวยงาม, โลเล ในชายหนุ่ม, ดื่มน้ำเมา. ศึกษาวิชาการยั่วยวนบุรุษให้หลง ใหล, ไม่ใส่ใจต่อการเรียนของตน, ไปหาชู้โดยกระโดดข้าม รั้วไปบ้าง เข้าทางหน้าต่างบ้าง, ทรัพย์ที่สามีนทนหามาได้สัก เท่าไร ก็รัวไหลไปด้วยการหน้าไหว้หลังหลอกนั้น ๆ ไม่มีเวลา เหลือ, ทำงานเรียนสักว่าพอเป็นที่ ใช้เวลาทั้งหมดคนนอกนั้น เพื่อความเพลิดเพลินส่วนเดียว.

(ขออย่าให้สมัยนี้มาถึงพวกเราชาวสยาม ในยุคที่เรากำลังก่อร่างสร้าง กำลังให้แก่ชาติประเทศของเราเลย, และถ้ามันจะมา ควรจะมาทาง ประเทศตะวันตก ซึ่งก้าวหน้าไปก่อน นั้นแหละมากกว่า, ซึ่งเราจะ ได้พากันฉวยเอาโอกาสนั้น เป็นเครื่องเตือนใจเราให้กลับตัวทัน. นี้ หมายความว่า ถ้ามันจะมาจริง ๆ หรือกำลังมาอยู่, แต่ถ้าไม่มาเสีย เลยนั้นแหละดีที่สุด. และดูเหมือนว่า ถ้าเราจะช่วยป้องกันไว้ มันคง ไม่มาเยี่ยมประเทศเราเป็นแน่).

(๔) **กุมโบ,** มีโองน้ำใหญ่ตั้งอยู่ใบบนหนึ่ง โองนิตๆ ล้อมอยู่เป็นอันมากโดยรอบ มนุษย์ทั่วทุกทิศพากันตัก นำมาใส่แต่โองน้ำใหญ่นั้นทำเดียว จนหกหล่นไปแล้วก็ยังใส่

ไม่มีใครใส่ในโองเล็ก ๆ นั้นบ้างเลย.

ทรงทำนายว่า จักมีสมัยหนึ่งซึ่งราษฎรจักต้องทำงานหารายได้บำรุงชนชั้นปกครอง หรือรัฐบาลโดยส่วนเดียว โดยไม่ต้องนึกถึงการเก็บภาษีของตนเอง.

(ข้อนี้ถ้าหากว่าบำรุงชาติประเทศด้วยความจำเป็นในสมัยที่ต้องทำการป้องกันตัวอย่างเต็มที่ ก็ไม่น่าจะถือว่าเป็นข้อเสียหาย. และอีกอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าเข้าใจว่าน่าจะได้แก่การที่ทุกวันนี้ การเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเป็นต้น มันช่วยให้คนมั่งมีมั่งคั่งยิ่งขึ้น เครื่องจักรแย่งแรงงานของคนจนเสียหมด, โองน้อย ๆ จึงว่างพร่อง, โองใหญ่เต็มล้น, ได้แก่ปัญหาคนจนไม่มีงานทำนั้นเองกระมัง).

(๕) **ไปกุขรณิ**, มีสระน้ำใหญ่ ผุ่งสัตว์ทุกชนิดพากันลงกินน้ำ, แต่น้ำลึก ๆ ที่กลางสระกลับขุ่นเป็นท่ม ส่วนริมขอบสระใสแจ้วเย็นสะอาด.

ทรงทำนายว่า จักมีสมัยหนึ่งซึ่งในเมืองหลวงไม่เป็นที่ยู้อาศัยอันผาสุก มหาชนพากันหลีกออกไปหาที่อาศัยอันสำราญตามชนบท. ในเมืองหลวงมีแต่ความยุ่งยาก ชนบทมีความเยือกเย็นสบายดี, เมื่อในเมืองหลวงกำลังถูกบีบคั้นจากโจรภัย ราชภัยเป็นต้น ที่บ้านนอกเต็มไปด้วยความเมตตากรุณา โดยไม่ต้องอาศัยอำนาจอาชญา.

(ข้อนี้ท่านคงหมายถึง ความยุ่งยากทางการเมืองหรือปัญหาเศรษฐกิจ

เป็นต้น มากกว่าความป่าเถื่อน ที่จะเกิดขึ้นในเมืองหลวง).

(๑๐) **อปาก์,** ข้าวสุกที่บุคคลหุงในหม้อเดียวกัน ชிகหม้อข้างหนึ่งสุกดี, ข้างหนึ่งสุก ๆ ดิบ ๆ, อีกข้าง หนึ่งดิบแท้.

ทรงท่านายว่า จักมีสมัยหนึ่ง ซึ่งชนชั้นปกครอง รัฐบาล ราชตระกูล อำมาตย์ ราษฎร ทุกคนพากันถืออำนาจเป็นธรรม ไม่เคารพหลักธรรม กระทั่งพวกเทวดาที่เนื่องอยู่กับมนุษย์ก็ พลอยเป็นไปด้วย, เมื่อเป็นเช่นนั้นฝนจักตกไม่เสมอ, ในรัฐ สีมอันเดียวกัน ส่วนหนึ่งมีฝนตก, ส่วนหนึ่งไม่มีตกเลย, อีก ส่วนหนึ่งตกเล็ก ๆ น้อย ๆ.

(ข้อนี้คงหมายถึงชนิดที่มีใช้ธรรมชาติของอูดุนิม, คือเป็นเพราะเหตุ นั้น ๆ บันดาลจริง ๆ. ข้าพเจ้าเข้าใจว่าคงเป็นการยากมากที่พวกเรา จะได้เห็นเช่นนั้น. และอีกอย่างหนึ่ง คำว่า ฝน อาจเป็นชื่อของความผาสุกของประชาชนก็ได้ ฝนไว้พิจารณาด้วย, โดยเฉพาะนัก วิทยาศาสตร์ฝ่ายธรรมชาติวิทยา ก็ยังไม่ควรหัวเราะเยาะเร็วเกินไป, เพราะน่าจะมီးอะไร ๆ อยู่มากที่เรายังคาดไม่ถึง).

(๑๑) **จนุทน,** คนพวกหนึ่ง เอาแก่นจันทน์แดง อย่างดีราคาสูงสุดเป็นอันมาก ไปแลกนมเปรี้ยวอย่าง เลว ๆ หม้อเดียวเท่านั้น.

ทรงท่านายว่า จักมีสมัยหนึ่ง ซึ่งนักบวชในศาสนา นี้ ได้

ศึกษาเล่าเรียนธรรมวินัยของตถาคต ซึ่งมีวิมุติเป็นคุณค่าอันเลิศ เป็นอันมากแล้ว พวกกันนำไปแลกแลกผล ด้วยเห็นแก่ปากแก่ท้องเล็กๆ น้อย ๆ. เขาจะนำเอาคำของตถาคตที่ติเตียนความโลภไปแสดงแก่นมนุษย์ทั้งหลาย ให้มนุษย์ละความโลภนั้น ๆ โดยสละปัจจยถวายตน. อลัชชีเหล่านั้นเมื่อไม่อาจถอนตนออกจากความเป็นทาสในลาภ หรือตั้งอยู่ในฝักฝ่ายแห่งพระนิพพานได้ ก็ได้อาศัยความรู้ในทางอรรถะ พยัญชนะ หรือเสียงอันไพเราะแสดงธรรม ทายกผู้หลงใหลในความรู้ หรือเสียง ก็ถวายปัจจยเป็นอันมาก. อลัชชีบางพวก จักนั่งแสดง ธรรมเรื่องพระนิพพาน ตามข้างถนนทางสี่แพร่ง และประตูของพระราช(ประตู่วัง?) เพื่อเห็นแก่เงินเพียงมาสกหนึ่ง (ประมาณยี่สิบสตางค์) เป็นอย่างต่ำ. เขาพากันนำเอาธรรม ที่ตถาคตแสดงอันประกอบด้วยคุณค่าสูงสุด เพราะอาจยังสัตว์ ให้ถึงพระนิพพาน ที่เขาทั้งหลายเรียนเอาแล้วเหล่านั้น ไปแลกเงินเพียงเล็กน้อยเท่านั้นเอง.

(ข้อนี้ทรงหมายถึงการกระทำของผู้ที่มุ่งลาภโดยส่วนเดียว, เพราะคนประเภทนี้ เป็นผู้ก่อให้เกิดประเพณีว่าจ้างให้แสดงธรรมจนมีธรรมเนียมว่า “ไม่นิมนต์ ไม่มานำขัน” ขึ้น, ทั้งที่การแสดงธรรมเป็นหน้าที่ของบุตรตถาคตโดยตรง).

(๑๒) **ลาวูนี สีหนติ** , น้ำเต้าแห้ง กลวงเปล่า ซึ่ง

ตามธรรมเนียมย่อมลายนํ้า กลับจมดิ่ง.

ทรงทำนายว่า จักมีสมัยหนึ่งซึ่งโลกแปรปรวน จนถึงกับ
นิยมเชื่อถ้อยคำของคนคดโกง. ในราชสำนัก ในที่ประชุม
ที่วินิจฉัยความ ถ้อยคำของคนเท็จ คนประจบ ได้รับการเชื่อ
ถือ, ในท่ามกลางสังคมสันนิบาต(ที่ประชุมภิกษุสงฆ์ทั้งหมด)
คนทุศีลที่อาศัยศาสนาหากิน ย่อมมีเสียงดัง มีคนเชื่อฟัง, คำ
ของเขาเป็นคุณว่านำสัตว์ออกจากทุกข์ไปสู่พระนิพพานได้.
ส่วนคนมีศีลประพฤติตรงประพฤติชอบ ไม่มีเสียง, คงไม่เป็น
ถ้อยคำที่ยังผู้ฟังให้ออกจากทุกข์ได้. แม้ในการตัดสินอิริณ
เป็นต้น ก็ทำนองเดียวกัน.

(เรื่องนี้ย่อมก่อให้เกิดความสังเวชเป็นอันมาก ในเมื่อมาระลึกถึงว่า
พวกนักบวชพากันถือศาสนาเงิน ขายใบเบิกทางไปสวรรค์ จนเกิดการ
ปฏิบัติทางศาสนาแก่ประวัติศาสตร์ เช่น เรื่องมารุติน ลูเธอร เป็นต้น,
มักจะมียุคหนึ่งเสมอที่ธรรม พุดจ้อ, แต่ธรรมเป็นใบ้).

(๑๓) **ลิลิต ปุลวนดิ,** ลิลิตแน่นทึบ โตเท่าเรือน พา
กันลอยฟ่องอยู่เหนือนํ้า เหมือนเรือสำเภาที่มีได้บรรทุก
สินค้า.

ทรงทำนายว่า จักมีสมัยหนึ่ง ซึ่งโลกแปรปรวน ทำคน
ตระกูลสูงให้ตกยากโดยมาก คนตระกูลต่ำกลับมั่งคั่งและไม่
เคารพคนตระกูลสูง ในที่ประชุมก็คือ ที่ที่คนไพร่ตระกูลต่ำ

พูดเยาะเย้ยถากถางคนผู้ดีตระกูลสูง. ในท่ามกลางสังฆสันนิบาต ก็คือที่ที่พวกอลัชชีพูดคดชี้ข่มเหง เยาะเย้ยถากถางภิกษุผู้เป็นลัทธิ.

(ข้อนี้ถ้าเราจักฟังในฝ่ายดี ควรเข้าใจว่า คนตระกูลสูงประมาณเคยตัว วงกลมที่หนักมากก็หมุนไปตามกฎแห่งกรรมจนคนตระกูลสูงตกยาก คนตระกูลต่ำที่ไม่ประมาณยกตัวเองขึ้นได้ ด้วยความรู้ความสามารถของตน จนมีฐานะดีกว่าคนชั้นสูงซึ่งเคยประมาณเขาว่า “คนเช่นเองข้าไม่ให้ลูกสาวของข้าดอก!” เช่นในอินเดียเดี๋ยวนี้ ปรากฏว่าคนวรรณสุทร บางคนมีความรู้ความสามารถสูงเยี่ยมก็มี, ผิดกันแต่ว่าในที่นี้ ท่านประสงค์เอาการที่เป็นกันทั้งหมดเท่านั้น

ข้อนี้คล้ายกับข้อสิบสอง เพียงแต่กลับกันเสียเท่านั้น, พิจารณาอีกทางหนึ่งอาจเป็นสมัยที่คนดีซึ่งตกยากลงไปกลับฟื้นตัวขึ้นได้อีก จะดีกว่ากระมัง, จะได้ไม่ซ้ำกับข้อต้น และได้ความยืดออกไปอีก).

(๑๔) *มณฑุกิโย กณฺหสฺสเป คิลนฺติ*, นางเขียดน้อย ไต่ตามงูเห่าตัวมหึมาทัน แล้วกลืนกินเสียเหมือนที่มันกลืนกินก้านหน่อบัวอันอ่อนละนั้น.

ทรงทำนายว่าจักมีสมัยหนึ่งที่บุรุษพากันตกอยู่ในอำนาจสตรี เพราะความหลงใหลในกาม ทรัพย์ สมบัติ ข้าทาสกรรมกรอยู่ในมือหญิงผู้เป็นแม่เรือนหมด เลยเป็นเหตุให้เล่นตัว มีอำนาจเด็ดขาดอยู่เหนือสามีตน ไม่กล้าปริปากอะไร แม้แต่นิดเดียว.

(ข้อนี้จะเป็นได้ในเมื่อสตรีเจริญด้วยศิลปะในการช่วยจนถึงขีดสุด สามารถผูกมัดบุรุษไว้ด้วยมือด้วยประการทั้งปวง, ถ้าจะมีผลดีบ้างก็เป็นผลดีต่อเมื่อไม่มีทางอื่น จะป้องกันสงครามโลกแล้วเท่านั้น, เพราะเชื่อว่าบางทีสตรีอาจห้ามบุรุษไม่ให้รบกันได้ สตรีไม่ปรากฏว่าชอบรบ, ถึงจะรบก็ต้องเป็นการรบที่อ่อนแอเหมือนเพศของคน. นอกนั้นไม่มองเห็นแง่ดี).

(๑๕) **กากิ สุวณฺณา ปริวารยนฺติ**, ราชหงษ์สีทองทั้งหลาย เทียวแห่ห้อมล้อมโอกาสคำไปทั่ว ๆ.

ทรงทำนายว่า จักมีสมัยหนึ่งซึ่งราชตระกูลไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากพระราชา โดยที่พระราชาระแวง คิดตัดกำลังเสีย หรือด้วยเหตุอื่น ๆ ใดก็ตาม, ราชตระกูลเหล่านั้น ต้องหันไปพึ่งพาอาศัยคนชั้นต่ำที่เป็นราษฎรเป็นต้น ซึ่งเป็นผู้มีศมมิตอำนาจ ได้รับการแต่งตั้งจากพระราชา.

(เมื่อโลกปั่นป่วนด้วยปัญหาประชาธิปไตยยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ในบัดนี้นั้นแหละ ราชตระกูลจึงจะได้รับความกระทบกระเทือนถึงเพียงนั้น, แต่สำหรับในบัดนี้ สังเกตเห็นว่าการศึกษาย่อมช่วยให้เหล่าราชตระกูลช่วยตัวเองได้เป็นอย่างดี เช่นที่เราเห็นได้ในวงการเมืองของยุโรปอยู่บ่อย ๆ).

(๑๖) **ตสาวกา เอฬิกานํ ภายนฺติ**, แพะทั้งหลาย

พากันไล่จับเสื่อมาเคี้ยวกินอยู่กรวบ ๆ

ทรงทำนายว่า จักมีสมัยหนึ่งซึ่งพระราชาประพาศพิชิต
ธรรม ทำคนตระกูลต่ำให้มีอำนาจ ปราบปรามคนตระกูลสูง
หรือราชตระกูลให้อยู่ในอำนาจของตน ตู้อาทรัพย์สิ้นเงินทอง
เสียด้วยอำนาจอันคดโกง หรือข่มขืนจนต้องยอมให้พากันหลีก
ไปชบเซาอยู่ในที่เสียบ. ภิกษุที่เป็นบาปทั้งหลายพากันเบียด
เบียนภิกษุที่ประพาศธรรม เมื่อเธอเหล่านั้นไม่ได้ความยุติธรรม
จากพระราชาหรือใครๆ เป็นที่พึงของตนแล้ว ก็ต้องหลีกออก
อยู่ตามป่าดง.

(ข้อนี้คล้ายข้อต้น ๆ ผิดกันเพียงที่ข้อนี้กล่าวเลยไปถึงการเบียดเบียน
ในเมื่อข้อแรก ๆ กล่าวเพียงขึ้นหน้าขึ้นตากว่ากัน. ทุก ๆ ข้อมีใจ
ความตรงกัน คือ ข้อ ๑๒-๑๓-๑๔-๑๕-๑๖).

เมื่อเราอ่านเรื่องนี้ด้วยการพิจารณาดูให้ดีแล้ว จะพบ
เจตนาเดิมของท่านว่า เป็นไปในทางให้คนเรารู้ตัวล่วงหน้าถึง
ความไม่เที่ยงแท้(อนิจจัง)ของโลก มากกว่าที่จะให้เชื่อว่าเป็น
เช่นนั้นไปทุกตัวอักษร, แม้ว่าเรื่องที่กล่าวนั้น ในบัดนี้รับรอง
กันเป็นเรื่องจริงอยู่มากก็ตาม. โลกนี้เอาแน่เอานอนกะมันที
ไหนได้ ในเมื่อมันอาจเปลี่ยนกลับไปกลับมา หน้ามือเป็น
หลังมืออยู่เช่นนี้. พระเจ้าปเสนทิจะฝันจริงหรือไม่จริงนั้น
เราไม่คิดก็ได้ ไม่เป็นปัญหาสำคัญ, แต่ปัญหาสำคัญนั้นอยู่ที่

ว่า เราจะทำตัวเราเองให้เหมาะแก่ที่จะเป็นอยู่ในโลกอันไม่แน่นอนนี้อย่างไรเท่านั้น, หากใครจะเชื่อถือเรื่องนี้ว่าเป็นเรื่องท่านายฝันที่แน่นอนอย่างยิ่ง ก็คงจะไม่ได้รับประโยชน์อะไรมากไปกว่าอ่านหนังสือท่านายฝันธรรมดาเล่มหนึ่งเท่านั้น. แต่ถ้าเขาจะอ่านในฐานะเป็นเรื่องหลักธรรม ที่แสดงความไม่เที่ยงที่สั่งสอนตัวเองไม่ให้ทำตนเป็นอลัชชี แต่ให้เป็นคนกตัญญู รักสงบคิดช่วยตัวเองรักษาเกียรติยศของตัวเอง หรือโดยเฉพาะเกียรติยศของสตรี ไม่ถือเสียว่าเมื่อเขาเหยียดหรือผลักแล้ว ก็พลอยใจน นั่นแหละ จะได้รับผลที่มีค่ายิ่ง, ไม่ใช่เป็นเรื่องฝันหรือเรื่องท่านายฝัน.

ดูเหมือนบางคนอ่านเรื่องนี้ รู้ไว้เพื่อเตรียมตัวจะทอดอาลัยตายอยาก ว่ามันเป็นเรื่องที่จะมาถึงในเร็ว ๆ นี้ และไม่มีทางแก้ไขอย่างใดเสียเลย. ข้าพเจ้าเข้าใจว่าบางทีมันอาจเป็นเรื่องความคิดเห็นที่เขาเชื่อกันอยู่ก่อนพระพุทธองค์บังเกิดก็เป็นได้ พระสังคีติกาจารย์เห็นว่ามิประโยชน์คืออยู่ จึงรวบรวมมาใส่ลงในพระไตรปิฎก. ต่อมาพระอรธรรคกถาจารย์ แต่งเนื้อเรื่องสรวมลงให้เต็มบริบูรณ์ ในจุดประสงค์จะให้ผู้อ่านในชั้นหลังรีบทำความดี หรือรักษาความดีไว้ให้มั่นคงเท่านั้น. เมื่อท่านไม่ได้ตั้งใจให้เป็นเรื่องท่านายฝัน เราไม่ควรใช้เป็นตำราท่านายฝัน หรือพยากรณ์ชะตาของโลก, แต่พึงถือว่าเป็นเพียงเครื่องเร้าใจให้ทำดีเสียโดยเร็วเท่านั้นเอง. **พระพุทธศาสนา**

ไม่ถือโชคชะตา แต่ถือกฎแห่งกรรม, ถ้าเราทำอยู่เช่น
นี้ผลจะไปเกิดเป็นอย่างไรตามตำราโชคชะตาหาได้ไม่
มันต้องเป็นไปตามเหตุผลของมันเองอยู่นั่นแล.

เพราะฉะนั้น ทางดีที่สุดก็คือ การคิดหาคำตอบของปัญหา
ที่ว่า เราจะครองชีพอยู่อย่างไร จึงจะเบาสบายอยู่ได้ในโลก
อันมีอะไรไม่แน่นอนถึงเพียงนี้. และนั่นมันจะได้เป็นตัวอย่าง
ให้ลูกหลานของเราถือเป็นตัวอย่าง ในการที่จะครองชีพอยู่สืบ
ต่อจากเราไป.

๑ พฤษภาคม ๒๔๗๕

เงินจากหยาดเหงื่อและแรงงาน
เพื่อการแจกเป็นธรรมทาน
หนังสือเล่มนี้มิได้วางขายหรือฝากขาย

ส. ธิโนมากรณ์

